

Pavel Baňka: Blízkost

Galerie hlavního města Prahy

Dům fotografie, Revoluční 5, Praha 1

10. 10. 2017 – 7. 1. 2018

út–ne 10:00–18:00, čt 10:00–20:00

Kurátor: Martin Mazanec

Černošská omladina pózující na karosérii auta, na zápraží domu, na schodišti, skupinka chlapců v parku, fotografie rodiny, Ester Krumbachová s Věrou Chytilovou s přáteli v prostředí fotoateliéru, matky s dcerami před domem, v zahradě, u moře, v obývacím pokoji. Tomáš Hrůza s Andreou Průchovou, dvojník Michaela Jacksona, Pavla Sceranková s dcerou, fotografie sousedů v Benicích, žena v Havaně, Markéta Kinterová s dcerou, děti na ulici v Plovdivu, fotografie životní družky Jindry Víkové a dcery Markéty.

Výstava Pavla Baňky *Blízkost* je rozsáhlou sondou do dosud neprezentovaných fotografických cyklů, které vznikaly zejména od konce 70. let do současnosti a mapují jeho fotografickou tvorbu v oblasti portrétní fotografie se sociálním podtextem. *Blízkost* není systematicky budovaným obrazem společnosti ani formou sociologického či etnografického výzkumu, ale mnohem více *jen* záznamem setkání fotografa a jeho modelů „doma“ i v různých zemích světa, kde dlouhodobě či krátce pobýval.

Pavel Baňka je solitérem v rámci české fotografie posledních čtyř dekad. Netají se svými silnými vazbami na amatérismus a s tím související šíří svých „fotografických hledání“, jak často rád označuje mnohost a různorodost ve vlastní tvorbě, která je mimo jiné i silně spjata s pedagogickou a redakční praxí.

Téma výstavy je odvozeno z osobního fotografického deníku *Z mého života* (1957–2017), kam řadí Pavel Baňka fotografické počátky spjaté s rodinnou fotografií a doplňuje je o dnešní poznámky a momentky z mobilu. Výstava je tak výsledkem dlouhodobější práce s autorem v jeho archivu a v mnoha případech jsou vystaveny původní autorovy zvětšeniny. Výběr fotografií respektuje touhu Pavla Baňky pracovat s mnohostí jako s výrazovým motivem vymezujícím se vůči střídmosti v instalačním řešení, která je na několika místech výstavy naznačena jako forma soustředění se na detail či samotné téma výstavy. Tím se nestává v důsledku rodina, přátelství, ale naopak autorova touha po setkávání a sdílení společného momentu, pohledu.

Pojítkem pro desítky fotografií, které jsou jak deníkem, dobovou výpovědí nebo jen cestopisnou vzpomínkou, je přímočarý pohled *modelů* na fotografa. Prostupujícím prostředím se stávají improvizované fotoateliéry *sešpendlené* autorem z rozličných látek či igelitových ploch na domácích bleších trzích (1984–1987), v americkém komunitním centru pro děti (1987) nebo naopak v současnosti během návštěv ve vlastním domě v Benicích a jiných místech spjatých s aktivitami Pavla

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v sedmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

Baňky nebo jeho přátel (2013–2017). Pavel Baňka navazuje způsobem fotografování na klasické prvorepublikové ateliéry, kdy potírá autorství a věnuje se cizelování záznamu během improvizovaných situací, ale protipólem jsou série pořízené v exteriérech, kde navazuje do jisté míry na klasický americký novinářský dokument, pouliční styl ve fotografii, kdy svícením reportážním bleskem a užitím velkoformátových aparátů dosahuje v rámci zdánlivých momentek a improvizace podobné preciznosti jako ve svých ateliérech.

Záznam krátkodobého soustředění během sdíleného pohledu modelů odhaluje Pavla Baňku jako fotografa, který není neviditelným pozorovatelem, ale naopak aktérem vstupujícím do rozličných prostředí a vztahů, který vzbuzuje důvěru během intimního záznamu vybraných osob. Soustředění se v tomto ohledu obrací směrem k fotografovi, který většinu z těchto fotografií iniciuje, což umocňuje onen moment setkání. „Jde o proces překračování samoty a způsob mlčenlivého dialogu,“ dodává sám autor ke způsobu práce, která odhaluje velmi osobní oblast v rámci jeho tvorby.

Martin Mazanec

Výstava a připravovaná stejnojmenná monografie *Blížkost* je věnována tématu, které mě v různých etapách práce znovu a znovu přitahovalo a stále přitahuje. Jde o portréty nejbližších lidí, ale také lidí zcela vzdálených. O zvědavé sondy do „lidské rodiny“, která navazuje na mou vlastní – cítím se být její samozřejmou součástí. Náš životní osud a naše místo v této „lidské rodině“ je utvářeno na základě spousty náhodných průsečíků. Mohli jsme se narodit někomu jinému, v jiné zemi, jiné rasy, v chudobě či v bohatství, v jiných třídách vzdělanosti a životních možnostech. Naše osudy jsou však jedinečné a nevratné. Možná, že právě toto vědomí mě láká k tomu, abych se znovu vrátil k principu lidských vztahů, které právě fotografie v celé své historii vždy dovedla – svou zvláštní schopností vyjmutí detailu z nepřehledného chaosu běhu lidských životů – zobrazit a pozdržet pro ty, kteří přijdou později. Mně však nešlo o dokument situací, akcí, událostí. Naopak, o době svého vzniku pro mě často více vypovídají portréty: tváře, výrazy, gesta, dotyky fotografovaných dvojic či skupin lidí a jemné náznaky citových vazeb, které z nich lze vytušit. Proto mě taková podoba fotografického záznamu od počátku velmi přitahovala.

Vše začalo již v období, kdy jsem se fotografií zabýval jako amatér, nadšenec – kluk, kterému fotografie pomáhala ukojit jeho zvědavost a také touhu po sblížení. Později, už v době, kdy se fotografie stala mým životním osudem, volbou mého nového povolání, jsem se k tomuto amatérismu rád vrátil. Zároveň mi v tehdejší době (přelom sedmdesátých a osmdesátých let 20. století) v domácí fotografii chyběla poloha, která byla tak typická pro prvorepublikové ateliéry, v nichž zachycování lidských tváří, portréty jednotlivců i rodinných skupin bylo na vysoké úrovni. Od dětství jsem miloval stará rodinná alba. Při pohledu na tváře, které jsem v nich viděl, se mi zobrazovala doba, v níž vznikly, podněcovaly mou fantazii a já jsem domýšlel to ostatní.

Vytvořil jsem si improvizované studio v malé stodole našeho domu, starého statku v Benicích na kraji Prahy. S mou ženou Jindrou a dospívající dcerou Markétou jsme pořádali jednou ročně bleší trhy pro okruh našich kamarádů a sousedů. Fotil jsem zde portréty jednotlivců a především skupin rodinných či přátelských. V té době mě již podporovala firma Polaroid tím, že některé mé fotografie zakoupila do svých sbírek a poskytovala mi za ně úžasný černobílý materiál, který obsahoval pozitiv i negativ. Mohl jsem tedy instantní malé fotky dávat těm, které jsem fotil, negativy fixovat a později ve fotokomoře zvětšovat na různé formáty.

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v sedmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

V roce 1987 jsem byl pozván do USA na rezidenční pobyt v Light Works Center ve městě Syracuse ve státě New York. Tam jsem objevil komunitní centrum Dunbar, místo, kam rodiče dávali své děti na zájmové kroužky. Byla to převážně místní černošská komunita. Chtěl jsem navázat na skupinové portréty z domova, kdy jsem již používal zmíněné polaroidy s negativem. Fotografoval jsem velkoformátovým fotoaparátem a často jsem užíval velký, výkonný blesk, abych nebyl odkázán na stativ a ateliér se světly.

Rok poté, při pobytu na Kubě, jsem fotil podobné téma, neměl jsem však polaroid a používal tudíž ploché filmy, musel stále měnit kazety atd. Bylo to proto mnohem pomalejší. Fotil jsem převážně děti a rodiny a také studenty ve výtvarné škole, kam jsme byli s Jindrou pozváni. Dalším pro mě významným cyklem se stali stávkující studenti, které jsem fotografoval během sametové revoluce na konci roku 1989. Okupovali své školy, přespávali tam i v noci. Reprezentovali pro mě významnou složku tehdejší společnosti. Také tehdy jsem vycházel z pocitu, že dějiny zachytím nejlépe fotografováním tváří, nikoliv reportážním záznamem.

Vše, co zmiňuji, se stalo neodmyslitelnou součástí mé fotografické práce, přestože jsem mezi tím často, mnohdy na několik let, toto téma opouštěl a věnoval se jiným oblastem svých fotografických hledání. K focení lidí, mých blízkých, ale i vzdálených, těch, které bych rád poznal, ale běh času mě neúprosně popoháněl dál, jsem se však stále vracel. Často jsem přemýšlel, jaké osudy se za těmi tvářemi skrývají.

Dlouho jsem se věnoval cyklu fotografií *Matky a dcery*. Fotil jsem z počátku černobíle, ale od konce devadesátých let již výhradně barevně. Používal jsem středoformátové foťáky a barevný negativ. Bylo to nové dobrodružství. Přenesl jsem svou zkušenost a dlouhodobý zvyk fotit matku a dceru v mé vlastní rodině do jiných rodin, nejprve v Česku, později v Polsku, v USA a v Číně. Naše dcera dospěla a přirozeně odešla žít svůj vlastní život. Chyběla mi a já jsem v těch fotkách snad podvědomě hledal falešnou náhradu. Zároveň mě však hra na tatku, který si fotí svoje holky do rodinného alba, velmi bavila.

V posledních čtyřech letech jsem se vrátil k tématu improvizovaných ateliérů, jako byly kdysi benické bleší trhy na našem statku. Vše je spojeno podobnými vztahy mezi fotografem a jeho modely. Je to jakási společná hra, kdy fotograf je sice režisérem scény, ale protagonisté improvizují své výstupy sami.

Pokouším se také o některé „remakes“, tedy o návrat po časové ose (rodinné skupiny, matky a dcery). Fascinuje mě faktor času, který vidíme prostřednictvím tváří, ale také ve změnách postavení členů rodin. Dcery se stávají matkami, synové otci. Také se mění závislosti, děti postupně přejímají role ochránců, kterými jim byli jejich rodiče. Fotografie jsou malými sondami do času, do osudů, do jemných nuancí, které lidská tvář vyjadřuje bezděky a které jsou snad právě proto tichým odrazem naší osobní historie.

Pavel Baňka, srpen – září 2017

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v sedmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

Pavel Baňka se narodil v roce 1941 v Praze, kde žije a pracuje. Fotografii se věnuje profesionálně od konce sedmdesátých let 20. století. Od počátku let devadesátých působí také jako pedagog. V rámci této činnosti ovlivnil generace umělců. V letech 1994–2016 vedl ateliér fotografie na Fakultě umění a designu Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Pravidelně přednáší na univerzitách ve Velké Británii a v USA. Je zakladatelem a šéfredaktorem mezinárodního časopisu *Fotograf*. Jeho tvorba je zastoupena v soukromých a veřejných sbírkách, mj. Musée de la Photographie, Charleroi, Belgie; George Eastman House, Rochester, New York, USA; Art Institute of Chicago, USA; Paris Audio Visual, Francie. Jeho fotografie jsou vystavovány v galeriích, muzeích a v rámci festivalů po celém světě.

Pavel Baňka: Blížkost

Kurátor výstavy: Martin Mazanec

Koncepce výstavy a prostorové řešení: Pavel Baňka, Martin Mazanec, Markéta Othová

Koordinátorka výstavy: Dana Haltufová

Grafické řešení: Markéta Othová

Instalace a produkce, vedoucí: Diana Brabcová

PR a marketing, vedoucí: Michaela Vrchotová

Vzdělávací programy, vedoucí: Lucie Haškovcová

Anglický překlad: Barbora Štefanová

Redakce textů: Vladimíra Šefranka Žáková

Mediální partneři: A2, Art&Antiques, Art for Good, ArtMap, Český rozhlas, Flash Art, Literární, noviny, PRAGUEEVENTSCALENDAR, Radio 1, protisedi.cz, XANTYPA

Místo konání: Dům fotografie, Revoluční 5, Praha 1

Termín konání: 10. 10. 2017 – 7. 1. 2018

Otevírací doba: út–ne 10:00–18:00, čt 10:00–20:00

Vstupné: 120 Kč plné (dospělí) / 60 Kč snížené (studenti) / 30 Kč (senioři)

Kontakt pro novináře: Michaela Vrchotová, +420 725 818 721, vrchotova@ghmp.cz

Další informace: www.ghmp.cz

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v sedmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

DOPROVODNÝ PROGRAM K VÝSTAVĚ:

Komentované prohlídky s Pavlem Baňkou 29. 10. v 17:00; 7. 12. v 18:00

Workshopy s umělcem

pá 10. 11. 2017, 15.00 – 18.00 **Improvizovaný fotoateliér I.**
Dům fotografie (výtvarná dílna pro seniory)

ne 12. 11. 2017, 15.00 – 18.00 **Improvizovaný fotoateliér II.**
Dům fotografie (výtvarná dílna pro seniory)

so 18. 11. 2017, 15.00 – 18.00 **Improvizovaný fotoateliér III.**
Dům fotografie (workshop pro rodiny s dětmi)

so 2. 12. 2017, 15.00 – 18.00 **Improvizovaný fotoateliér IV.**
Dům fotografie (workshop pro rodiny s dětmi)

Během série výtvarných workshopů s názvem „improvizovaný fotoateliér“ budeme pracovat v prostředí fotografického ateliéru, umístěného přímo do expozice a zařízeného autentickým vybavením autora. Návštěvníci budou mít možnost vstoupit do intimního komorního prostoru a do procesu zachycení fotografického obrazu. Ve výtvarných reakcích se zaměříme na téma fotografického portréту. Budeme se soustředit na portrétní fotografii se sociálním kontextem jako na spojující aspekt výstavy – mj. na interakci mezi individualitou autora a fotografované osoby. Po vizuální stránce a z komunikačního hlediska se pro nás stanou zajímavými podněty emoční naladění, přirozenost vs. stylizace a expresivita výrazu portrétovaného člověka. Formálně a obsahově budeme reflektovat vystavená díla. V rámci skupinové práce si každý může vyzkoušet roli modelu nebo nastoupit na místo fotografa jako pozorovatele. Vybrané workshopy proběhnou za účasti samotného umělce Pavla Baňky, který bude při nich i sám fotografovat portréty.

Interaktivní prohlídky výstavy pro všechny typy škol i další věkové a zájmové skupiny s možností následné výtvarné reakce ve formě vlastní tvorby. Akce přizpůsobujeme časově, tematicky i úrovní náročnosti konkrétním požadavkům každé školy.

Kromě výše zmíněných akcí budou probíhat i další edukační aktivity zaměřené na ostatní cílové skupiny, jako jsou například znevýhodnění návštěvníci nebo rodiče s dětmi na rodičovské dovolené.

Kontakt: Lucie Haškovcová, lucie.haskovcova@ghmp.cz, tel. 606 612 987, 608 216 418

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v sedmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.